

Rimóczi László

Nincs székeleybb a székeleyknél

„Tudományosan meg lehet azt állapítani, hogy ki a svájci, a magyar, a székeley? Az nem a szívben dől el? Jön a régész meg az archeogenetika modern tudósa, rábök egy kupac csontra, és kijelenti: ez székeley volt? Aztán odébb lép. »Ez hun. Ez meg magyar«” – ilyen és ehhez hasonlóan izgalmas kérdéseket boncolgat SZÁRAZ MIKLÓS GYÖRGY *Székeleyek – Történelemről és hagyományról* című átfogó, hiánypótló tanulmánykötete.

A helyenként megkeményedő tényeket és adatokat néhány személyes élménnyel és kevésbé ismert érdekességgel teszi szellősebbé.

A székeleyek eredete, sőt már a nevük etimológiája is olyan kérdés, amin évszázadok óta öltre mennek egyébként szelíd emberek. A kérdés mindenkit érdekel. Pilóták, földművesek, erdészek és ácsok, ének-zene tanárok és kocsmárosok, autószerelők, mozdonyvezetők, fogorvosok és szobrászok álltak és állnak elő újabb és újabb fantáziadús elképzelésekkel. Ne higgyük azonban, hogy ha a modern történelemtudomány és segédtudományai felől próbálkozunk, akkor világos és megnyugtató képet alkothatunk a székelység eredetéről. Ahogy a magyarságeről sem.

Száraz Miklós György művelődéstörténeti kötete nem elsősorban a székeleyek történelméről szól, sokkal inkább a természetüket, szokásaikat, különösségüket igyekszik megragadni. A székeleyeket magukat. A székeley embert. De mert egy nép habitusa alakítja a történelmét, és a történelme alakítja habitusát, ezért a szerző mégis a történelembe ágyazva igyekszik megismertetni velünk a székeley népet, melynek saját földje, himnusza, zászlaja, szent hegye, és ami a legfontosabb, saját szabadsága van. Mi

a székelység lényege? Székely-e a székely, ha nem Székelyföldön él? Szkiták, avarok, kazárok, kabarok leszármazottai lennének ők? Egy ősi, elkószált zsidó törzs maradéka? Görögök, perzsák, gótok, szicíliai római légionáriusok dédunokái? Attila és Csaba királyfi egyenes ági rokonai?

Nem biztos, hogy feltétlenül definiálni tudjuk, ki a magyar, azt viszont tudjuk, hogy a legmagyarabb magyar a székely. Miközben az sem biztos, hogy feltétlenül meg tudjuk határozni, ki a székely, valamit azonban kétségtelenül meg tudunk határozni: azt, hogy ki a csángó. Olyan székely, aki nem Székelyföldön él. Csavaros a téma, ugye? *„Apai nagyapám, ha valami szokatlant tapasztalt, mosolyogva azt mondta: »Csavaros, mint a székely esze.« Szava járása volt ez is: »Három zsidó egy örmény, három örmény egy székely.« Nem tudom, honnan szedte a frappáns mondást, azt sem tudom, valaha találkozott-e örmény emberrel, s ha igen, tudta-e róla, hogy kiféle-miféle. Azt viszont tudom, hogy a székeleyeket szerette. Hogy miért? Talán a Székely Hadosztály miatt.”*

A székelyek a mai napig együtt élnek a természettel, különböző célokra bejáratott kerteket gondoznak, külön nevelik a gyógy- és haszonnövényeket, melyeket élő víz öntöz. Ha ellátogatunk egy eredeti székely portára, néhány nap után megsejtjük, hogy a „város” és a „vírus” szavak talán nem véletlenül csengenek egybe. A mai karrierhajszoló, multitasking, mobilfüggő, online életmód teljesen elidegenített minket a gyökereinktől és magától a természettől. És amikor észbe kapunk, hogy mennyire leromboltuk szervezetünket mindezzel, és mit adtunk fel, és hogy okosabban kellett volna élni, már késő lesz.

Amióta csak tudunk a székelyekről, azóta létezik a székelykérdés is. Székelyek és Székelyföld. Ez a kettő úgy összetartozik, mintha örökké így lett volna. Mintha a székelyek a teremtés kezdetétől ott lennének Erdély keleti végein. Jól hangzik, de nem igaz. Hát akkor? Honnan és mikor települtek Székelyföldre? Hiszen tudunk hajdani székely településekről Nagyvárad környékén, Biharban, a nyugati határszéleken, és még sorolhatnánk. Székelyföld eleinte talán nem is létezett. A székelyek léteztek, bár a szó először csak 1131-ben fordul elő a bakonybéli apátság egyik oklevelében. Ha úgy vesz-

szük, Székelyföldből több is van. Egy időben léteznek a fejünkben. Az ideális, amely sosem létezett, az az egybefüggő földterület lenne, falvak és városok, legelők, erdők, hegyek és völgyek, melyeken székelyek élnek székely törvény szerint. Ilyen Székelyföld nincs. A létező, valós Székelyföldet a magyar királyok adták a magukéból, Magyarország földjéből, a többit a történelem alakította, erdélyi fejedelmek, Habsburg osztrákok, majd román kommunisták és nem kommunisták szabták, varrták, darabolták. Fosztogatták és fosztogatják ma is. *„A székelyföldi agroteraszok köré némelyek Atlantiszt és Shambalát idéző meséket költenek, melyek a pallagok varázserejéről, kozmikus energiáiról regélnek. Hogy rajtuk az állatok, növények és emberek a szokványostól eltérően viselkednek. A pallagok közelében a dühös vagy kétségbeesett ember megnyugszik. A pallag olyan pozitív energiákat bocsájt ki, mely jótét hatással van fűre, cserjére, emberre, állatra.”*

A régi források egyetértenek abban, hogy a székelyek háborúra születtek. Tudnak is harcolni, és nemcsak szívesen művelik, de semmiféle szolgálattal fel nem cserélnék a kardon és véren vett szabadságukat. Aki székely, az ugyanis szabad. De még a szabadságuk sem olyan, mint másé, az is külön székely szabadság.

A régi székelyek realitásként fogták fel a mendemondákat, csakúgy, mint az Isten törvényei szerint működő transzcendens világot. Sok mese és legenda szövődött Székelyföld és Királyföld komor hangulatú vártemplomai köré. Kísértetekről, bolyongó lelkekről, boszorkányokról, látó asszonyokról, elfalazott gyermekekről – és persze kincsekről, amiket hajdani ostromok, nagy veszélyek idején a templomok vastag falába rejtettek, s amikre csak véletlenül, századok múltán leltek rá ismét.

Hogy létezik-e a magyartól elkülönülő, sajátosan székely érdek? Természetesen létezhet, mégis szívmengetőbb úgy látni, hogy Székelyföld egy erős hátország, egy igazi anyaország, Dózsa György, Apáczai Csere János, Mikes Kelemen és Kőrösi Csoma Sándor szülőföldje, egy mindennél nagyobb erő, és ez mindig is így lesz.